

Tartalom

Újdonságok a programban

A <i>TextLib</i> és a Windows.....	2
• Windowsos web szerver és távoli keresés.....	3
• Windowsos munkaállomás.....	3

Mire jó az?...

Egyszerűsített keresés.....	7
• Hogyan függ össze az egyszerűsített keresés és az előjegyzés?	

Újdonságok a programban

A *TextLib* és a Windows

Bevezető

Amikor egy programról azt mondjuk, hogy „DOS-os program” vagy „windowsos program,” akkor ez azt jelenti, hogy a program fejlesztésének környezete DOS vagy Windows operációs rendszer volt. Ettől nem független, de nem is ennyire egyszerűen adódik, hogy egy DOS-os vagy windowsos program milyen operációs rendszerű gépen képes működni. A fejlesztési környezetben mindenképpen, de nem csak ott.

A *TextLib* első változata DOS-os program volt. Mára a helyzet megváltozott. Tekintsük át egy táblázatban, hogy a *TextLib* és kiegészítései milyen operációs rendszerű számítógépen készültek, illetve képesek működni:

<i>TextLib</i>	Operációs rendszer		
	DOS	Windows	Linux
Egygépes <i>TextLib</i>	☺	☹	☹
<i>TextLib</i> szerver	☺	☹	☺
<i>TextLib</i> munkaállomás	☺	☺	☹
<i>TextLib</i> web szerver	☺	☺	☺
Távoli keresés (<i>TextLib</i> MOKKA szerver)	☹	☺	☺

☺: ez a fejlesztési környezet, itt a program természetesen működik

☹: ez nem a fejlesztési környezet, de a program működik, talán jobban is, mint a fejlesztési környezetben

☹: ez nem a fejlesztési környezet, és a program nem is működik

A *TextLib* és a Windows viszonyának vizsgálatát az teszi indokolttá, hogy a táblázat középső oszlopának három helyén is a mosolygó arc látható. A windowsos munkaállomás, a web szerver és a MOKKA szerver is újdonság. A funkció, amit megvalósítanak nem új, de más körülmények miatt érdemes a pusztán említésen kívül is foglalkozni velük. (Emlékeztetőül: a távoli keresés eredeti feladata szerint a textlibes adatbázisok és a MOKKA között tart kapcsolatot, rekordokat küld és fogad. Ez a szerep az évek alatt úgy bővült, hogy a távoli kereséssel sokféle idegen adatbázisban kereshetünk, és rekordokat vehetünk át a *TextLib* adatbázisba, ezzel egyszerűsítve a bibliográfiai feldolgozás munkáját.)

A windowsos **TextLib** programok futtatására a Windows XP, 2000 és a Vista alkalmas, a Windows 95, 98 és Millennium nem. A DOS alapú egygépes **TextLib** és **TextLib** szerver mindenféle Windows változaton fut, a 95, 98 és a Millennium sem kivétel, ezt jelzi a két közömbös arc (☺).

Kompatibilitás

A különböző operációs rendszerek alatt futó programok egymással remekül szót értenek. Szinte tetszőlegesen beoszthatjuk tehát, hogy melyik funkciót milyen operációs rendszerű gépre telepítjük. Lehet

- a **TextLib** szerver és a web szerver egy gépen Linux alatt, a távoli keresés szervere egy Windows XP-n, a munkaállomások pedig vegyesen DOS-os és windowsos gépeken
- a **TextLib** szerver, a web szerver és a távoli keresés szervere egyetlen Windows XP-s gépen, a munkaállomások pedig vegyesen DOS-os és windowsos gépeken
- a TextLib szerver egy linuxos, a web szerver egy DOS-os, a távoli keresés szervere pedig egy Windows XP-s gépen, a munkaállomások pedig vegyesen DOS-os és windowsos gépeken, és hogy még egy csavart beletegyünk, a munkaállomások vegyesen működhetnek IPX és IP kommunikációval

Windowsos web szerver és távoli keresés

A telepítés és az üzemeltetés két olyan feladat, ami miatt sokan idegenkednek a Linuxtól: az operációs rendszerrel biztosan, de néha az alkalmazásokkal is nehezebb megküzdeni. Ne is próbáljunk meg igazságot tenni a Windows–Linux kérdésben, pláne ha nem is kell. A windowsos web szerver és a windowsos távoli keresés éppen azért van, hogy bárki a számára szimpatikusabbat választhassa a windowsos és a linuxos közül, mostantól a Linux hiánya nem akadály a szerverek használatának. Mindkét új windowsos program telepítése nagyon egyszerű, mindössze a **TextLib** szerver IP vagy IPX címének megadására várnak, és azonnal üzemkészek.

Az egyszerű telepítés természetesen a harmadik újdonságra, a windowsos munkaállomásra is igaz, de ennél többet is érdemes megismerni róla.

Windowsos munkaállomás

A windowsos munkaállomás fejlesztésének kiindulópontja az a követelmény volt, hogy a lehető legnagyobb mértékben hasonlítson a DOS-oshoz, hogy az áttérés után a munka zökkenőmentesen folytatódhasson. A hasonlóság megvalósult, szinte az azonosságig, és csak azért nem beszélünk teljes azonosságról, mert a windowsos kliensnek már az első

változata is jó pár területen többet tud elődjénél. Nézzük ezeket a pluszokat, érdemes!

Memória

A windowsos munkaállomás programban nincs – a DOS-os verzióban néha zavaró – memória korlát. Windowsban akár száz ablakot is nyitva tarthatunk egyszerre, és nagyobb HunMarc fájlokat is gyorsan és egyszerűen betölthetünk az online importtal.

Megjelenés

A többféle betűméretre állítható teljes képernyős változattól a képernyő felbontásához igazítható ablakos változatig eddig is válogathattunk a munkaállomás lehetséges arculatai közül. A windowsos kliens megjelenése még ennél is sokkal rugalmasabban alakítható, hiszen az ésszerű határokon belül tetszőleges méretű ablakban tetszőleges méretű betűket állíthatunk be. A 'Program Files\Textlib Windows Kliens' könyvtárban található TEXTLIB.INI nevű szövegállományban a [config] címke utáni sorokba beírhatjuk, hogy hány karakter széles és magas legyen az ablak a program elindulásakor, illetve a 'StartMaximized=1' beállítással a teljes képernyőt elfoglalhatjuk. A szélesség és a magasság – mivel karakterben adhatjuk meg – függ a [fonts] címke után beállítható betűmérettől. Az alapértelmezett betű – DefaultFont – módosításakor az összes képernyőobjektum betűméretét együtt változtathatjuk, de a következő felsorolás szerint szinte bármelyikét önmagában is:

- LabelFont: mindenféle mező neve
- StatusFont: a **TextLib** munkafelület állapotsora, a legalsó sor
- PopupFont: önálló picit ablakok, pl. a minden szöveges adatbeviteli mezőhöz tartozó 'Speciális karakterek' táblázata
- OutputFont: a program által megváltoztathatatlanul kitöltött mezők, pl. a bejelentkező ablak 'Jelszó' mező alatti része
- TextFont: a program által megváltoztathatatlanul az ablakba írt szöveg, pl. a kötet beviteli ablakban a mezőket elválasztó
'————— Tartalmi adatok —————' szöveg
- ButtonFont: a nyomógombok szövege
- ClusterFont: egy készlet – a választhatók listája – felsorolása, pl. az általános keresés 'Beállítások' pontjában a dokumentumtípusok listája
- ChooseFont: szintén egy készlet felsorolása, pl. a kötet beviteli úrlapon a 'Hordozó' mező lehetséges értékei
- ReplineFont: egysoros kapcsolódó mezők, pl. a kötet 'Szerzők' mezője
- DialogFont: a program üzenetei, pl. „Az aktuális rekord megváltozott! Kimentsem?”
- SymbolFont: speciális jelek, pl. a mezőismétlődéseket elválasztó 'káró' jel

- ExpandFont: többsoros listák, pl. a találati halmazok listája
- BrowserFont: többsoros rendezett listák, pl. a kereső űrlapok F9-re nyíló listái
- RepExpFont: többsoros kapcsolódó mezők, pl. a közös adatok űrlap 'Kötetek' mezője
- InputFont: szöveges adatbeviteli mezők, pl. a kötet 'Főcím' mezője

Nem érdemes a különböző helyekre nagyon eltérő betűméretet választani, mert kusza, áttekinthetetlen ablakokhoz juthatunk. Továbbá, az előbbi felsorolás bősége ellenére sem lehet minden szövegrészt befolyásolni. Változtathatatlanok a Windows saját objektumai, pl. az ablak címsora, a főmenü, vagy az [Egyéb – Beállítások – Színek] ablakban a 'Ment másként' gomb megnyomása után nyíló ablak egésze.

Az ablakokban a mezők jobban elkülönülnek egymástól a megszokottnál, az elhelyezkedésük nagyon kevés kivételtől eltekintve viszont azonos a DOS-oséval. Kedvező változás, hogy a keretükbe bele nem férő ablakok – amilyen mondjuk a kötet beviteli űrlap is – keretén a csúszkát mozgatva az ablak tartalma fokozatmentesen siklik. Újdonság az F9-re nyíló kulcslista ablakok méretének változtathatósága.

Az alapértelmezett színek eltérnek a megszokottól. A DOS-os változatban is lehetett állítgatni a színeket, de ezzel szinte senki nem próbálkozott. A windowsosban viszont, ha nem teszünk semmit, akkor a színek egy átlagos Windows program színezését követik. A megszokott kékekhez az [Egyéb – Beállítások – Színek] ablakban a 'Betölt' gombbal nyitható listából választva juthatunk. Kettő is van, egyik szebb, mint a másik! Ha megvan a megfelelő, akkor azt alapértelmezettnek jelölve a színekkel többé nem is kell törődnünk. A telepítéskori eredetit a 'Reset' és az 'Alkalmaz' gombbal állíthatjuk vissza.

Nyomtatás

Elindíthatunk egy nyomtatást akkor is, amikor az előző még nem fejeződött be. Mustra ablak, amiben a képernyőn láthatjuk a nyomtatandókat, csak egy van, és azt éppen az a feladat foglalja, amelyik a sorban következik. A mustra ablakban egy '+' és egy '-' jelű nagyítóval a szöveg méretét növelhetjük és csökkenthetjük. A fájlba nyomtatott szöveget Wordbe vagy más szövegszerkesztőbe is beolvashatjuk, erre a célra legcélszerűbb a Unicode vagy az ISO-8859-2 kódkészletet beállítani az [Egyéb – Nyomtató kezelés – Nyomtató beállítás] ablakban.

Beépített web böngésző

Új pont a főmenü 'Help' pontjában az 'Online dokumentáció'. Ez az interneten keresztül közvetlenül a **TextLib** honlapra visz, ahol nézegethetjük a program dokumentációját. Ugyanez a **TextLib**be integrált böngésző a külső forrásokból származó HunMarc rekordok megszerzésének egy roppant egyszerű módját teszi lehetővé. A [Keresés – Távoli (WEB-es)] pontban a program 4 adatbázist ajánl fel rekordforrásként. Amikor a

keresés végeztével eljutunk a HunMarc rekord letöltéséig, a **TextLib** a kiválasztott rekordot – egyszerre mindig egyet – azonnal a 'HunMarc import' ablakba másolja, innen a már ismert módon illeszthetjük a rekordot a saját adatbázisunkba.

Nem feltétlenül van köze a webes technikákhoz, de mindenképpen ide tartozik a 'HunMarc import' ablak automatikus működése. Ehhez a csodához nem kell mást tenni, csak egérrel megragadni egy HunMarc rekordokat tartalmazó állományt, és a **TextLib** munkafelületén elejteni, máris nyílik az import ablaka. Akkor próbálja a program a rápottyant állományt értelmezni, ha a kiterjesztése .MNB, .HM vagy .MRC. Az ismert rekordforrásokból szerzett állományoknál ez a követelmény teljesül, ha szabadon adhatunk nevet egy HunMarc állománynak, akkor pedig vegyük tekintetbe ezt a feltételt.

Felújítás

A DOS-os munkaállomások felújítását meg lehet úszni egyetlen, központi helyre telepített munkaállomás felújításával, és akkor mentesülünk a minden gépen azonosan végrehajtandó munkától. A gyakorlatban azonban ez ritka, az önálló gépekre telepített **TextLib** munkaállomásokat egyenként kell felújítani.

A windowsos változatnál a felújítást a munkaállomások számától függetlenül mindenképpen csak egyszer kell megcsinálni, mégpedig a **TextLib** szerveren. Ennek megtörténte után a munkaállomás a következő elindulásakor észreveszi, hogy elavult, és automatikusan felújítja saját magát.

Hibajelentés

A windowsos munkaállomás érdekes és hasznos képessége a hiba jelentése. Amikor a program működésképtelenné válik, akkor utolsó erejével összegyűjti azokat az információkat, amik a hibához vezettek, és felajánlja az adatok InfoKerbe küldését. Érdemes engedni a küldést, hogy a hibák javítására minél gyorsabban és minél több információ birtokában kerülhessen sor.

Végül

Az egygépes **TextLib**nek nincs windowsos változata, mert nincs rá szükség. Egygépes működésnél az egyetlen gépen is indíthatunk szervert és mellé windowsos munkaállomást. A windowsos munkaállomás egyaránt használható DOS, Windows vagy Linux alapú szerverrel, és természetesen vegyesen DOS vagy Windows rendszerű gépen futó DOS-os munkaállomásokkal. A windowsos munkaállomás beszerzésekor nem kell igazodni a **TextLib** rendszer felhasználó számához, hanem annál kevesebb is lehet, pl. 10 felhasználós **TextLib**hez 5 felhasználós Windows munkaállomás is vásárolható, ekkor maximum 5 gépen futhat a windowsos, és a maradék ötön pedig a DOS-os munkaállomás.

Mire jó az?...

...Egyszerűsített keresés

Az egyszerűsített keresés mindig is része volt a **TextLib**nek. Bibliográfiai adatok kereséséhez két űrlapot használhatunk, a [Keresés – Általános] és a [Keresés – Egyszerűsített] menüpontból nyílt. A két űrlap azonos, működésük azonban eltérő.

Az egyszerűsített keresés a bibliográfiai rekordok keresésén kívül más képességekkel is rendelkezik, egyetlen lépésben hajt végre olyan összetett műveleteket, amelyeket különben csak több kereséssel, és azok eredményén végzett halmazműveletekkel végezhetnénk el. Mivel összetett műveletet végez egyetlen lépésben, ezért lett egyszerűsített keresés a neve.

De mi ez az extra? Két területet érintenek a pluszként beépített képességek:

- ha keresési szempontnak a bibliográfiai rekord olyan adatát választjuk, amelyik önmagához hasonlókkal hierarchikus kapcsolatban állhat, akkor a keresés kiterjed a szempontnak választott adaton kívül az azzal kapcsolatban álló adatot tartalmazó bibliográfiai rekordokra is
- a példánnyal rendelkező bibliográfiai rekordok keresése

Egy példával érthetővé válik az első definíció: legegyszerűbb és leggyakoribb a személyek vagy testületek neve és névváltozata. Ez egy hierarchikus kapcsolat. Ha keresési szempontnak az alkotó egységesített nevét választjuk, és az adatbázisban vannak az alkotó névváltozatának is bibliográfiai rekordjai, akkor az egyszerűsített keresés eredménye együtt fogja tartalmazni azokat a bibliográfiai rekordokat, amelyekhez vagy az egységesített név vagy a névváltozatok valamelyike van kapcsolva. (Az általános kereséssel ez legalább két keresés és egy halmazművelet.)

A második definíció ugyan magyarázatra nem szorul, viszont éppen e képesség miatt érdemes foglalkozni az egyszerűsített kereséssel.

Az olvasók tájékoztatása céljából értelmesen használható az általános és az egyszerűsített keresés is. Amikor azonban kölcsönözni akarunk, akkor már helyesebb, ha csak olyan bibliográfiai rekordokkal foglalkozunk, amelyeknek van példánya a könyvtárban. Az egyszerűsített keresés 'Beállítások' menüpontjában a 'Dokumentum ... csak könyvtáriak keresése' mezőben ezt beállíthatjuk. (Az [Egyéb – Beállítások – Alapértelmezések] ablakban ezt a beállítást véglegesíthetjük, hogy ne kelljen keresésenként törödni vele.)

Különösen előnyös az egyszerűsített keresés akkor, amikor a tervezett kölcsönzésről kiderül, hogy nem lehetséges, mert bár van a könyvtárnak példánya, de éppen nincs egyetlen elvihető sem. Eredeti szándékunk ellenére az előjegyzéshez jutunk, ami persze

nem baj.

Gyakori hiba azonban, hogy az [Olvasószolgálat – Kölcsönzés – Kölcsönzés] ablakban a 'Válogatás' gomb megnyomása után a 'Válogatás' ablakba jutva nem egy megfelelően elkészített találati halmazt akarunk feldolgozni. A **TextLib** ugyanis nemcsak egy pontosan kiválasztott példány előjegyzésére képes, hanem egy bibliográfiai rekordhoz tartozó sok példány csaknem véletlenszerűen adódó bármelyikének, vagy több bibliográfiai rekord pláne sok példánya csaknem véletlenszerűen adódó bármelyikének előjegyzésére is. A csaknem véletlenül adódó példány az éppen kölcsönzöttek közül az elsőként visszahozott, ezt jelöli ki a rendszer automatikusan az előjegyző számára.

Az előjegyzés pontosan alkalmazkodik az olvasó kívánságához. Nekiindulhatunk az előjegyzésnek olyan halmazzal, amelyben

- egyetlen példány
- több példány
- egy bibliográfiai rekord egy vagy több példánya
- több bibliográfiai rekord több példánya

található.

E felsorolásban csak az utolsó szorul magyarázatra, ebben az esetben a keresés egy mű több kiadásának (pl. cím alapján) vagy különböző műveknek (pl. tárgyszó alapján) a bibliográfiai rekordját eredményezte.

Ha többsoros a találati halmaz, a feldolgozáskor a Shift/Szóköz billentyűnyomással megjelölhetjük azokat, amelyeket az előjegyzés szempontjából egyenértékűnek tekintünk, így érve el azt a célt, hogy akárhány példány is képes teljesíteni a kérelmet, összesen egy közös előjegyzés készüljön.

A találati halmaz megfelelő elkészítése esetében tehát egyetlen előjegyzés minden olyan példányra figyelemmel van, amelyik alkalmas az előjegyzés teljesítésére. Elég egyetlen előjegyzést feladni, ha teljesül, az előjegyzéssel többé törödni nem kell, ha nem, akkor azt az egyet kell törölni. Egy rosszul elkészített halmazzal, amelyben példánnyal rendelkező és példány nélküli bibliográfiai rekordok vegyesen vannak, nehéz az előjegyzést jól csinálni. Ez vezethet oda, hogy egy olvasó egyetlen kérését nem egy előjegyzéssel próbáljuk teljesíteni, hanem külön-külön annyi példányra vonatkozóval, amennyi létezik. Aztán az egyik teljesülése után a megmaradtakat fölösleges munkával törölni kell.

Így függ össze az egyszerűsített keresés a **TextLib** más részeivel, ezért érdemes az olvasószolgálati munkában az egyszerűsített keresést használni.